

לעילוי נשמת
 יומטוב בן אסתר אליאסי ז"ל
 שרה בת חוטה כחלון ז"ל
 ת.נ.צ.ב.ה

כיצד מטהרים את ה"טומאה"? עיון בפרשת השבוע על פי "התורה והמצוה" למלבי"ם

אשר יוכל להשתמש לדבר נשגב ונעלה. וזה כבר חקק השם יתברך, שאחר-כך, כאשר על-ידי הכח הפחות יעשה הדבר הנשגב, ילך הדבר הנשגב בנתיבה הראויה לו. קשר הנישואין, שאמנם בהמון נתחזק על-ידי האמצעי המגושם הזה של קימוץ כסף הכתובה, מכל מקום פועל הוא אחר-כך להרשים יפה את תפארת הקדושה הראויה לו כפי מידתו.

על-כן, לא להרס ולבלע ראוי שתהיה המגמה של החפץ בתיקון עצמו בפרט ובתיקון עולם בכלל, בסדרי החיים המלאים להם מומין וחסרונות רבים, כי אם לא להיות מהיר במעשה התיקונים, כי בבקשת התיקון המהיר אין דרך כי אם לבלע ולאבד הדרכים הישנים, לאבד הטוב עם הרע. אמנם, הדרך הזאת נמצאת היא במקום שאין צד יותר נאות, אבל חלילה שתהיה דרך כבושה.

טהרת הטומאה שבכלים, אמנם אפשר על-ידי שבירתן, ודאי כיון שבטל שימושן טומאתן בטלה, כמו כן בכל דרכי השימוש האנושיים שמגרעות וטומאות דבקו בהם, ודאי בשבירה חלוטה יטהרו. אמנם, שבירה חלוטה תאבד את הכחות הרעים מהמציאות, ואת הטובים גם כן תחליש ותקטין. וכן בסדרי החיים של החברה, המאבד ושואף להרס בועף על-מנת לתקן בחפזו, יאבד רב טובה. ... וכך היא מדתו של מקום ברוך הוא, מאריך אפו וצופה לרשע וחפץ בהצדקו, ומסבב עלילות שהכל יחזור לטובה ולברכה, ואין ראוי לטהר כלים בשבירה כי אם להזהר בגדר מי חטאת, המטהרת אפילו הטומאה היותר גדולה ומהפכת לטובה.

ומה מכוונים הם הענינים שאירע מעשה כזה בבית המלכות, שעל-פי הרוח השורר בעת של פרעות ומהפכות כימי שמעון בן שטח, שהיה צריך תיקונים נמרצים ... היתה הנטיה למהפכה של סדרים כדי לטהר ולתקן נטיה טבעית, עד שמצד הרוח השורר בבית המלוכה, שברו את הכלים כדי לטהרם. אמנם חכמים הורו שדרך זה יוכל להחזיר גם כן לטומאה ישנה, ורק על-פי דרכה של תורה לטהר ולתקן בהארכת זמן ושמירת הכלי בשמו ושלמותו ילך התיקון הכללי במהלכו, ודרך זה ראוי להרשם בהנהגת הממלכה גם-כן.

וכמה מסוכן הוא הדרך של הריסות הסדרים הישנים והחרבתם בשביל להביא איזה תיקונים נחוצים, כי בהתפשט מנהג כזה יקומו ממחבואם כל עז פנים וכל ריק ופוחז, ויתנשא להעמיד חזון במה שישלח יד בכל דבר מתוקן ומקובל, עד שהטהרה הרצויה ההולכת בדרך התורה היא חלילה תבטל מפני פחוות הפוחזים וההדיוטים הקופצים בראש.

6. עין אי"ה שבת א', א', ע"ה

כלל ענין הטומאה ודרך הטהרה ממנה, ודאי הם נסמכים אל החסרונות והמגרעות הנמצאים בעולם בכל סוגיו, ובאדם בנפשו גופו ונשיותיו ביחוד. והדרכים שבהם יתעלה הכל ויטהר מכל רע המושם עכשיו עליהם כמשא לציפה. והנה, שני דרכים ישנם לטהרת רע עבר, כאשר הרע הנמוג בדרכי החיים הוא הולך ומתפשט לפי ערך החלק שהוא נוטל בהם. על כן, ישנה השקפה אחת שתסכים לבטל ולאבד בבת אחת סדרים ערוכים ישנים שבהם נרש הרע והקלקול, ולבנות מהחומר העבר בניינים חדשים. זה הציור ישנו בעולם בכללו, ומגיע גם כן עד פרטיות באדם, כשמוצא בנפשו רעות ומגרעות מושרשות מאד, יש אשר יעלה על לבבו מחשבה לכתת גופו ונפשו, עד אשר כחותיו יחלשו ויצערו, ועם השבירה של הכוחות כולם, הלא יישברו כחות הרע וההפסד, ושוב ישוב לבנות בנין הגון בסדר נכון על פי דרכי הצדק התורה והמצוה. והנה, אם היתה המידה הזאת נהוגה ביצירה בכלל, כבר היה ראוי לאבד עולם מלא בשביל החסרונות הרבים, בשביל העושק והמרוצה והנבלות אשר השרישו שרשיהם בקרב המין האנושי. אמנם, אדון כל המעשים הוא אב הרחמים, והוא חס מלאבד כל יציר פחות וכל כח מהמציאות, על כן רק במקום שאין דרך אחר נמצא, שם יוצאת המדה של השחת שרוף וכלה, אבל הדרך התמידי הוא לתקן בסבלנות באורך הזמן וברחמים רבים את המגרעות, באופן שגם הכחות הרעים לא יאבדו מן המציאות, כי אם ישמשו לטובה.

הנטיה הנראית בהנהגה האלהית, להשתמש לטובה תכליתית גם עם תכונות היותר שפלות, היא עודדה את לב שמעון בן שטח להשתמש בכח פחות ונקלה לתכלית נעלה ונשגבה. אין לנו באנושיות דבר נקדש וראוי להיות מרומם כקדושת קשר ברית הנישואין, על כן התורה השלמה רצתה להדריכנו, שלא על-ידי כפיה ואונס יבנה בית ישראל, כי אם ההכרה הפנימית הנכנסת בנפשות קדושות להכיר מה גדולה ונערכה היא הברית הקדושה של הנישואין, (מלאכי ב יד): "כי ד' העיד ביניך ובין אשת נעוריך". על כן התירה תורה הגירושין.

אמנם, כאשר נתמעטו הכחות המוסריים, וקשר הקדושה של ברית הנישואין התרופף, הנה ראה שמעון בן שטח שראוי להשתמש להעיר את קדושת הנישואין ולחזק מוסרותיה, שלא תהיה קלה בעיניו להוציאה, על-ידי השימוש בכח גרוע, בכח הקמצנות וחשבון חיסכון של כסף, ותיקון כתובה לאישה. אמנם כך היא המידה הנלמדת ממדותיו של הקב"ה, שלא לבזו לכל דבר, ושלא להקטין כל כוח היותר שפל, ומכל-שכן שלא לחפוף באיבודו, כי אם לצפות לזמן

1. מלבי"ם אילת השחר ל"ז, ש"ב
 יש הבדל בפעל טמא בין כשבא על טומאת הגוי' שאז לא בא שום שימוש אחריו. ובין כשבא על טומאת הנפש שאז בא אחריו שימוש הב'. והוא טומאה שהיא הפך הקדושה. כמו שבא בעריות ובמעשים מגועלים. כמו ויטמאו במעשיהם. או מענין שיקוץ וגיעול כמו באיסורי מאכלות.

2. מלבי"ם אילת השחר ל"ז, ש"ד
 ולא נמצא שייחס אל כלל הכנסי' טומאת הגוי'. רק טומאה שהיא הפך הקדושה.

3. מלבי"ם אילת השחר ל"ז, ש"ז
 השמות הבאים ביחוס. כמו קדש חול טמא טהור וכדומה. יש בהם כמה מדרגות. למשל קה"ק הם קדש נגד קדשים קלים. וקדשים קלים קדש נגד תרומה. ותרומה נגד מעשר, והמדרגה הנמוכה הוא חול בערך שלפניה. וכן הטומאה החמורה נגד הקלה, והקלה טהור בערכה, וצריך להשקיף תמיד על ענין הכתוב מאיזה מדרגה הוא מדבר. ...

4. מלבי"ם אילת השחר ל"ז, ש"ט-ש"כ
 שיט. ובכ"ז כשאומר יטמא בפעל הוא לרוב ראשון לטומאה לא אב הטומאה אם לא כשבאר טומאתו בפ"י. כמו, יכבס בגדיו. יטמא שבעת ימים. או הודעה אחרת.

שכ. וכן לענין הטהרה. יש טהור לחולין ויש לתרומה ויש טהור לקדש ... ויש טהור מלטמא משכב ומושב ומטמא בגדים ... ויש טהור מלטמא כ"ח או כדומה ... ונלמד תמיד מן הכתובים ומדרכי הלשון:

5. שבת ט"ז, ב'
 שמעון בן שטח תיקן כתובה לאשה וגזר טומאה על כלי מתכות כלי מתכות דאורייתא נינהו דכתיב אך את הזהב ואת הכסף וגו' לא נצרכה אלא לטומאה ישנה דאמר רב יהודה אמר רב מעשה בשל ציון המלכה שעשתה משתה לבנה ונטמאו כל כליה ושברתן ונתנתן לצורף וריתכן ועשה מהן כלים חדשים ואמרו חכמים יחזרו לטומאתן ישנה מאי טעמא משום גדר מי חטאת נגעו בה.